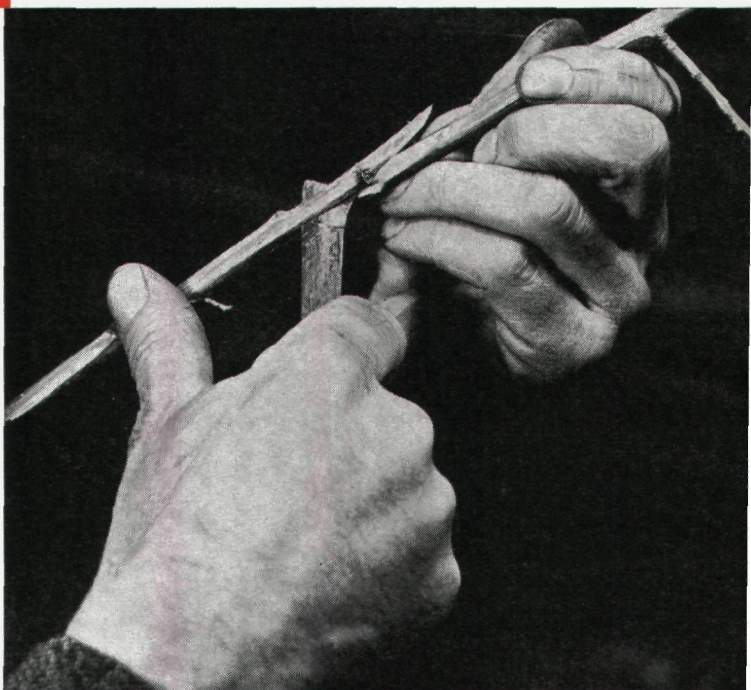

TNO

contact

personeelsorgaan

juli '58 no. 11 jaargang 2

The logo for TNO contact features the letters 'TNO' in a bold, white, sans-serif font with a thick outline, followed by the word 'contact' in a white, lowercase, cursive script font. The logo is set against a black background that is part of a larger graphic design on the left side of the page, which includes a grid of squares with different patterns and colors.

Personeelsorgaan van de Nederlandse Organisatie voor
Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek T.N.O.

Redactieadres: Koningskade 12, (Postbus 297) Den Haag; Telefoon 776090

Verschijnt maandelijks

Redactie en vormgeving: G. F. A. Driessen

Redactionele medewerkers: Mej. C. M. van Turnhout, Drs. J. Isings, Cl. van Reenen

Puzzelredacteur: A. A. Steiner

Omslagontwerp: Mevr. G. Hoogcarspel-Benschop (V.I.)

De kopij kwam o.a. van: Drs. J. Isings, Ir. J. Leeuwerik, Wim Mulder, W. A. Paling,
W. E. van Rij

Samenstelling van dit nummer: mejuffrouw W. E. van Rij

Druk: Semper Avanti N.V., Den Haag

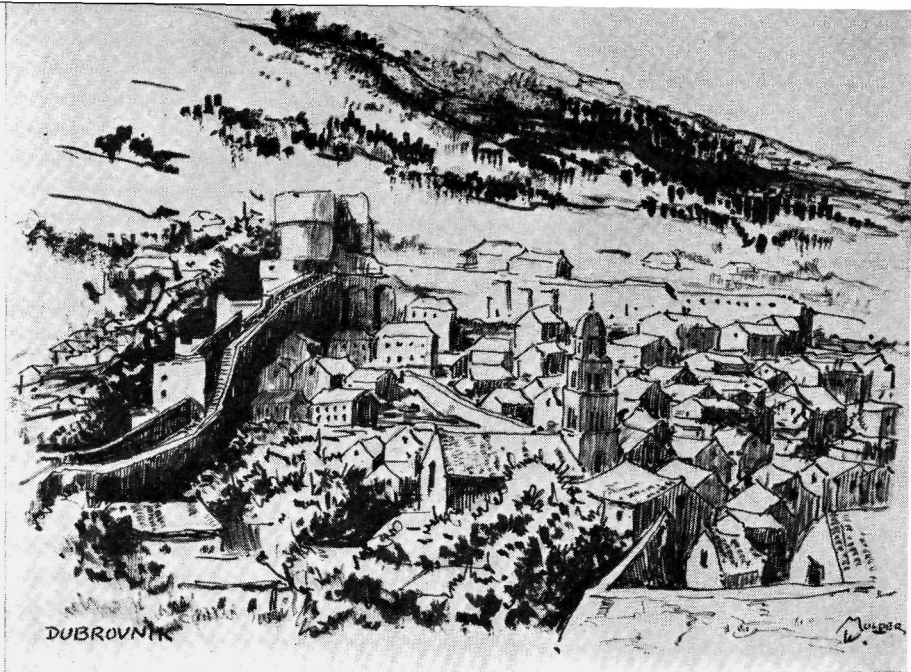
UIT DE INHOUD

Bij het omslag:

*In dit vakantienummer kunt
U iets lezen over het Bosbouw-
proefstation 'De Dorschkamp'*

Wij trokken door Joegoslavië	167
Wat doen wij	171
Het werk en de vrouw	174
Van de boekenplank	175
Bloedtransfusiedienst	176
Vakantie	178
Fotovaria	179
Puzzelhoekje	180

Kopij dient uiterlijk de 15de van iedere maand in het bezit van de redactie te zijn

Wij trokken door Joegoslavië

Weer is bijna een jaar verstreken. In januari al zijn wij met onze vrienden begonnen de volgende tocht naar Joegoslavië voor te bereiden, want nu gaat het pas beginnen. Servië, Macedonië en Montenegro staan op het programma. Wij weten, dat wij door eenzame woeste streken zullen moeten rijden, dat er onderweg praktisch geen water zal zijn en geen service voor de auto, zodat wij geheel op ons zelf zullen zijn aangewezen.

Ditmaal is ons uitgangspunt Beograd en van daaruit willen wij naar Nisj, Skopje, Ohrid, Prizren, Pec en Dubrovnik. Het nieuwe Beograd met zijn geweldige hotels, flats en bankgebouwen laten wij liggen en wij richten onze schreden naar Kalemegdan, de oude Turkse vesting, hoog boven Beograd gelegen. In de kerk wordt juist dienst gehouden, in een baldakijnachtig kapelletje, midden in de kerk, staat de pope. Onder het prevelen, vermoedelijk van gebeden, houdt hij de ikoon voor de gelovigen. Deze treden één voor één naar voren en kussen de ikoon. In een hoek van de kerk staat een oud vrouwtje in haar eentje te zingen voor een Maria-ikoon. Het is aangrijpend te zien, hoe dit vrouwtje vol hartstocht in haar gezang haar leed aan Maria openbaart. Stil zijn wij weggegaan, het vrouwtje achterlatend met haar leed. Op het laatst kon zij niets meer uitbrengen door haar tranen en snikken.

Nu wij vele Grieks-katholieke kloosters en kerken zullen gaan bezoeken, waar dus de ikoon een grote plaats inneemt, moeten we eerst iets over de geschiedenis van de ikoon weten. Volgens overleve-

ringen zou de Heilige Lucas het beeld van de jonge Madonna geschilderd hebben, waarmee het prototype van en het voorbeeld voor de ikoon geschapen was. Maria is de belangrijkste figuur in de Oosters-orthodoxe kerkelijke kunst gebleven. Icoon wil zeggen beeld, en is de meestal draagbare afbeelding van heilige personen in de Griekse en Russische orthodoxe kerk. Gewoonlijk is het een houten paneel, technisch zeer gaaf geschilderd; de oudsten zijn met gekleurde wasverven behandeld, waarna de voorstelling er in gegraveerd werd. Later gebruikte men eiwitverven en werden de ikonen versierd met geciceleerde gouden en zilveren nimbussen en geciceleerde kledingstukken, al of niet ingezet met edelstenen. De ikoon ontstond in het Syrisch-Palestijnse gebied, verbreidde zich over Klein-Azië en kreeg vaste voet in Byzantium. Hier krijgen de ikonen het typisch Byzantijnse karakter, waarbij Jezus niet meer afgebeeld wordt als gewoon sterveling wandelend over de aarde, doch als Pantokrator, wereldheerser, met boek en zegnend handgebaar. Hier is Jezus de hoogste rechter. Dezelfde invloed is ook waarneembaar in de mozaïeken, o.a. in Ravenna en in de vroeg Italiaanse schilderkunst.

Gelijktijdig met de Byzantijnse kunst dringen ook de ikonen door in Rusland, de Balkan en Italië. Ondanks de altijd durende onrust in de Balkan wist de Byzantijnse stijl zich te handhaven en ondanks alle veranderingen in Europa van romaans tot en met de renaissance schiep de deemoedige ikonenschilder volgens voorgeschreven regels en

traditie dezelfde figuren in dezelfde stijl, het vindt zijn weerga niet in de westelijke landen. Aan het einde van de 18e eeuw treedt echter een verbastering op. Typisch is ook de anonimiteit van de kunstenaars, pas na 1600 komt men gesigeneerde ikonen tegen. De ikonen der Balkanlanden zijn decoratief en doen volks aan. Zij hangen talrijk in grote en kleine kerken. Ik heb ze bij tientallen in de Svati Kliment te Ohrid gezien, zo maar op de grond, in rijen neergezet, ik heb ze in mijn hand gehad, ze waren niet groter dan een sigarendoos. Ook zijn ze samengebracht in de ikonostasis, dit is de wand die het kerkschip scheidt van het priesterkoor. Maar ook in de huizen der gelovigen staan ze op een eerbiedige plaats, ze worden vereerd en gekust, ze zijn een zegen voor de bewoners.

Door het dagelijks gebruik zijn er vele verloren gegaan. Hoe oud ze zijn weet men eigenlijk niet, alhoewel er reeds ikonen uit de 6de eeuw bekend zijn. Mocht U een prachtig overzicht van ikonen willen zien, dan raad ik U aan het Ikonenmuseum te Recklinghausen (Westfalen) te bezoeken.

Na Beograd volgt, op onze tocht naar het zuiden, Nisj. Hier staat het meest gruwelijke monument uit de strijd van de Serven tegen de Turken, 'de Cela Kula', de schedeltoren. In 1809 deden de Serven een mislukte aanval op het door de Turken bezette Nisj. Als afschrikwekkend voorbeeld werden 952 schedels van de gesneuvelden in een cementen toren gemetseld. Vol afschuw kijken we naar deze toren, die toentertijd alleen nog maar meer opstand deed ontwaken onder de vrijheidsliebende Serven.

Na een vermoeiende tocht komen we in Skopje aan. Toch trekken we, na ons iets verfrist te hebben, er direct weer op uit, op zoek naar het oude Skopje met zijn vele straatjes, oude huisjes en werkplaatsjes.

Het is avond, wij passeren een moskee. Bij de overdekte bron vindt het rituele voetwassen plaats, dan worden de schoenen in het rek gezet en treden de Mohammedanen de moskee binnen. Wij staan op enige afstand van de deur en telkens als deze

open gaat proberen wij een glimp op te vangen van wat daarbinnen geschiedt. Wij voelen dat het onbescheiden is, doch onze belangstelling blijkt sterker te zijn. Er komt iemand naar buiten, hij begint in onze richting te praten, wij zien om naar de mensen achter ons en ook deze beginnen te praten, zodat wij ons voelen opgenomen in een wir-war van ons onbekende klanken, voor en achter ons. Wij kijken niet-begrijpend. Nu wordt ons beduid, dat wij binnen mogen komen. Wij treden verrast naar voren en gaan achter onze gastheer de moskee binnen, na ons eerst uitdaan te hebben van onze schoenen. Wij zijn uitgenodigd de dienst bij te wonen. Achter in de moskee wordt ons een plaats aangewezen. De vloer is geheel belegd met een groot tapijt, het patroon is zo geweven, dat iedere Momammedaan een plaats heeft. Aan de wanden hangen teksten in Arabisch schrift. Rechts van ons zit een Moslim met gekruiste benen, hij begint te zingen. Aandachtig luisteren wij naar deze zang, wat zingt hij prachtig. De dienst wordt verder geleid door een Moslim, die in een nis voorin de moskee zit. Eerst staat en dan zit hij, met zijn rug naar de gelovigen toe. Als hij zich zittend met het gelaat naar de gelovigen heeft gewend, gaan de kralen van zijn gebedsketting één voor één door zijn vingers. Na afloop van de dienst bedanken wij de voorganger in zijn eigen taal. Heel hartelijk schudt hij de hem toegestoken hand.

De volgende morgen gaan wij heel vroeg naar de markt, want de dag begint vroeg in Joegoslavië; om 6 uur is alles in volle gang. Ook op de markt is het één en al bedrijvigheid, de boerinnen daarentegen zitten heel rustig en geduldig te wachten tot er een koper komt opdagen. Voor hen uitgestald liggen de produkten, in kleine hoeveelheden; een paar bosjes prei, een bordje aardbeien of frambozen, een stuk of 10 eitjes, verschillende soorten bonen en zaden (soms in lucifersdoosjes), gedroogde bloemen en kruiden, een hoopje paprika, enkele kilo's aardappelen, een kannetje stijve zure melk, wat geitenkaas of enkele flessen olijfolie. . . Dit kleurige geheel, afgewisseld door de prachtige klederdrachten der boerenvrouwen en overgoten door

de ochtendzon, maken ook deze marktgang weer tot een belevenis.

Node nemen wij afscheid van Skopje, na eerst nog een bezoek te hebben gebracht aan de moskee van Sultan Murat (1430), die van Gaza Isa Bey (1459) en de karavanserail Kursumli Han.

Nu gaan wij op weg naar Ohrid, de meest zuidelijke plaats van ons programma dicht bij de Grieks-Albanesche grens gelegen. Ohrid, opgegroeid in de schaduw van Byzantium, werd in de 9e eeuw al het grote middelpunt der Zuid-Slavische cultuur, daarna heeft het ruim 5 eeuwen onder Turkse heerschappij gestaan.

Vanuit onze hotelkamer zien wij de met sneeuw bedekte toppen der Albanese bergen. Het meer is diep blauw en in dit water weerspiegelt zich Ohrid, met zijn prachtige kerken, zijn witte huizen en witte straatjes, hier en daar overkoepeld door druivenranken. We gaan eerst eens rustig aan het haventje zitten en hebben zo een prachtig gezicht op het stadje. Het is vroeg in de ochtend en zo stil. Al gauw pak ik mijn schetsboek, mijn vrouw zit zich op het havenhoofd in het ochtendzonnetje te koesteren. Hier komen we in gesprek met een jonge Turk, die een beetje Duits spreekt. Hij vertelt ons van zijn moskee, wij lopen met hem op en gaan met hem naar binnen. Een prachtige houten moskee. De vloer is van brede blank geschuurde planken en hierop liggen schapenvachten in de natuurlijke kleuren, zwarte, bruine en geel-witte. Het geheel is ongelooflijk mooi van kleur. Iedere vacht is een plaats. Naast deze moskee is een dodenhuis. In het midden van een der vertrekken staat een kist bedekt met witte kleden, op het hoofdeinde ligt een tulband en om de kist heen staan een aantal kandelaars. In een ander vertrek staan drie kisten, eveneens bedekt met kleden en tulband. We nemen nu afscheid van onze Turk en gaan Ohrid bekijken. Het eerst gaan we naar de oudste kerk de Svati Sophia, deze is een getrouwe kopie in het klein van de Aya Sophia te Constantinopel. Zij is gebouwd in het begin van de 11de eeuw en in de 15de eeuw door de Turken als moskee ingericht. De Turken, die als Islamiëten alle afbeeldingen van levende wezens verwerpen, hebben ook hier de kostbare muurschilderingen met lagen witkalk bedekt, na eerst de fresco's beschadigd te hebben. Momenteel worden met geweldige inspanning de muren van de kalk ontdaan en prachtige fresco's blootgelegd. Hierna bezoeken wij de Svati Kliment, die uit de 13de eeuw dateert. Na de restauratie zijn wonderschone fresco's zichtbaar geworden. Verder bevinden zich hier de schoonste ikonen van heel Joegoslavië. Het mooiste oud-christelijke monument is de Svati Jovan Bogoslov uit de 14de eeuw. Dit onvergetelijk fraaie kloostertje, boven op een klip gelegen, wordt hier de Svati Jovan Kaneo genoemd. Het afscheid van Ohrid was fantastisch. De laatste avond trad in

ons hotel een dansgroep uit de streek op, bestaande uit 7 mannen en 2 meisjes begeleid door fluit, viool en trompet. Bij de Turkse liefdesdans waren de meisjes gehuld in prachtige geborduurde gewaden, een dans vol spanning, waarin het liefdeselement van aantrekken en afstoten verweven was. De groepsdansen werden afgewisseld door volksdansen begeleid door zang en muziek. Het hoogtepunt van de avond was wel de Macedonische vuurdans, gedanst door 6 mannen. Vol dramatische spanning volgden de dansers de trommelaar, die het rythme aangaf. Deze, een jonge Albanees met beremuts op, sloeg met geladen rythme op zijn ontzaglijk grote trom. Tot zijn haarwortels toe gespannen, doch uiterlijk onbewogen, sloeg hij steeds vuriger op zijn trom, de dansers dwingend tot steeds feller actie en rythme. Het groeide uit tot een adembenemende orgie van rythme en klank. Het was fantastisch.

Wij vervolgen onze tocht naar Prizren, dat gelegen is tussen drie bergketenen. Het is de meest ongeschonden oriëntaalse stad in Joegoslavië. Wij hebben de heuvels beklommen en onze blik laten gaan over het gewirwar van straatjes en huizen en overal zagen we de verticale accenten der minaretten. Wij raakten niet uitgekeken, ook niet in de prachtige Bogodorica Ljeviska-kerk (kerk der Moeder Gods) waar honderden vierkante meters

fresco's te zien zijn. Onderweg ontdekken we een klein eethuisje, niet veel groter dan een flinke kamer. Boven de toonbank staat een grote verwarmde bakplaat, waarop allerlei vleesgerechten liggen te sudderen, in de olie. Stukjes vlees, sarma (gemalen vlees in druivenbladeren gewikkeld), cevapcici (rolletjes vlees met ui) enz. De waard gaf ons een klein emaille bordje en nu kunnen we aanwijzen wat we hebben willen. We krijgen er zure witte bonen bij. Over het vlees wordt een schepje van een dikke witte vloeistof gedaan. Het blijkt kiselo mleko te zijn, een stijve zure melk. Heel wonderlijk smaakte deze combinatie ons goed.

Van Prizren gaat de tocht naar Pec, doch halverwege slaan wij af naar het klooster Decani, gebouwd tussen 1327 en 1335. Deze kerk bevat vrijwel onbeschadigde fresco's die grote muurvlakten beslaan. Buiten aan de gevel zien we prachtig beeldhouwwerk, gestyleerde plant- en diermotieven. Pec is zeer schilderachtig. We moeten echter niet bang zijn voor een beetje modder, vuil en mest. De Turkse wijk met zijn ontelbare houten winkeltjes en uitdragerijtjes, waar nog menig stukje antiek te koop is, is prachtig. Midden door het stadje en midden door een straat loopt een wild stromende beek, met hier en daar een vlondertje om over te steken. 's Avonds komen de koeien en buffels uit de bergen en voor zij naar hun stal gaan, staan zij in de beek nog wat te drinken. Het is een typisch tafereel, zo midden op een plein in een stad. Verkeer is hier onmogelijk, de bestrating is erbarmelijk slecht zo zij er al is. De volgende dag gaan wij over Titograd naar Dubrovnik. Op al onze tochten hebben wij door prachtige streken gereden, soms woest en onherbergzaam, maar dit traject is van een beklemmende schoonheid. Wij betreden Montenegro, het land van stenen en rotsen. Een legende verhaalt, dat, toen God de wereld schiep en de stenen over de aarde wilde verdelen, de zak scheurde en alle stenen op Montenegro terecht kwamen. Links van de weg is een diepe ravijn, waar de woest stromende Tara zich een weg baant door de rotsen. Rechts torent het Karstgebergte, honderden meters loodrecht boven ons omhoog. Niets dan stenen en stof, rood en geel zijn de hoofdkleuren. Uren lang rijden wij door deze kloof, Rugovska Klisura genaamd. Uit de kloof komend, stijgen we weer naar de 1000 m hoge cakor-pas. Bergen en rotsen, rotsen en bergen, woest en ledig, nog komt er geen eind aan, want de Tresnjevik pas (1598 m) moet nog worden genomen.

Na Titograd zal Montenegro zich nog eenmaal, in al zijn barre woestheid aan ons vertonen. Na Cetinje klimmen we over de Lovcen pas (930 m) en dan zien wij Montenegro in al zijn naaktheid van bergen en water. Bij zonsondergang is het een fan-

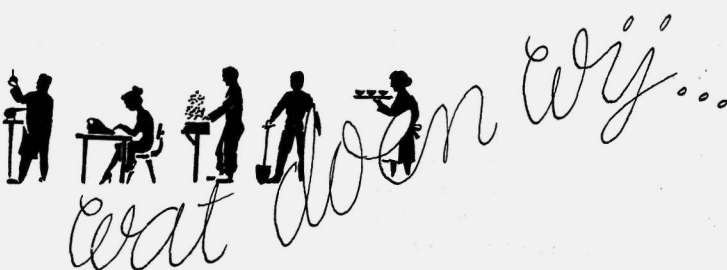
tastisch schouwspel van lucht, water en bergen, het lijkt de wereld in wording. Dit uitzicht op de Boka Kotorska, de baai van Kotor, is om nooit te vergeten, het is adembenemend. Tot besluit van mijn indrukken van Joegoslavië, neem ik U mee naar het aristocratische Dubrovnik, de parel van de Adriatische Zee. Van welke kant men dit trotse Dubrovnik ook benadert, men wordt steeds getroffen door deze gave middeleeuwse stad met zijn hoge vestingmuren. Treedt men over de kettingbrug, door de grote stadspoort bekrond met de Heilige Blasius (Svati Vlaho), de stad binnen, dan wordt men direct opgenomen in de bijzondere sfeer van deze unieke stad. De hoofdstraat, Stradun, is werkelijk een hoofdstraat geplaveid met grote plavuizen. Links staat de kerk van Svati Spas uit 1520, zij heeft de catastrofale aardbeving van 1667 doorstaan. Naast de S. Spas de Franciscanerkerk met klooster uit 1317, in het klooster bevindt zich de oudste apotheek van de wereld die sinds 1308 ononderbroken in gebruik is. Tegenover het klooster staat de Onotrije-fontein, een monumentje gebouwd door de bouwer van de waterleiding van Dubrovnik. Links en rechts weer oude patriciërshuizen in een prachtige regelmaat, streng van architectuur, doch met wisselende aspecten, gotische spitsbogen naast renaissance arcaden. En zie hoe schoon de vrouwen in haar rood omgorde blauwe rokken afsteken tegen de lichte huizen. Het licht is overweldigend in Dubrovnik. Wij vervolgen onze weg. Het Franciskaner klooster bezit de hoogste toren van Dubrovnik en ieder uur geven de slagen van zijn klok de eigen tijd van de stad aan. Aan het eind van Stradun is een heel groot plein, het z.g. Luz-velde, waar verschillende monumenten staan; het Orlando-monument, de kerk van Svati Vlaho, het tolhuis (Divona), de stadstoren en het Rektorenpaleis.

We gaan tot besluit nog één ding doen, wij gaan nog eens de muren op en kijken neer op de stad, op alle gebouwen en op de daken der woningen en we ondergaan nog eenmaal al die schoonheid, die Dubrovnik heet.

Dit was ons derde bezoek aan Joegoslavië. Het zijn zo maar wat uitgewerkte notities, zonder enige pretentie. Alleen de liefde voor dit land deed me dit alles schrijven, met het doel ook Uw hart een beetje warm te maken voor dit prachtige land en zijn bevolking.

Als U dit artikel leest zijn wij al weer terug van onze vierde reis, ditmaal per boot langs de Dalmatische en Montenegrijnse kust tot aan de Albaneesegrens en wij hebben al weer moeten zeggen Do vidjenja Jugoslavija.

WIM MULDER

BOSBOUWPROEFSTATION 'DE DORSCHKAMP'

Dat er op 'De Dorschkamp' vraagstukken worden bestudeerd en problemen aangepakt, begrijpt U zo wel. Geen instituut waar dat niet gebeurt. Maar hóe er wordt gewerkt, is voor een niet-ingewijde moeilijk te raden.

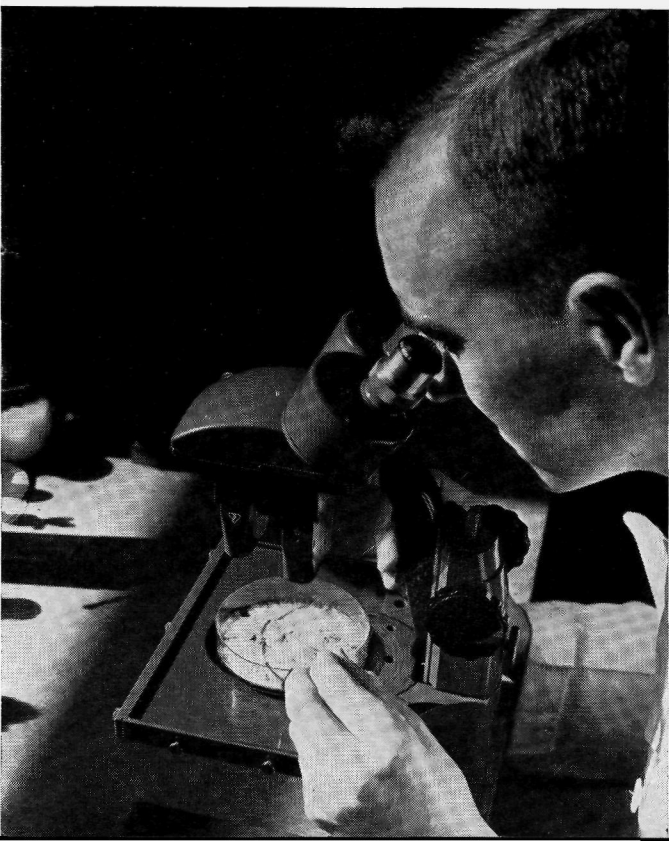
Wie een dag op het Bosbouwproefstation in Wageningen rondloopt ziet van alles doen: eggen en brieven tikken, enten en boeken uitlezen, schimmels kweken en zuurgraadbepalingen uitvoeren. Ergens op de 18 ha grond die bij 'De Dorschkamp' behoren, vindt U de bosarbeiders aan het werk. Binnenshuis werken de analisten, de instrumentmaker-glasblazer, de administratie. De academici en de veldassistenten zijn dan hier, dan daar. Daarmee heb ik niet alle 27 personeelsleden

opgenoemd, iets moet ik aan Uw fantasie overlaten. Er is veel buitenwerk in dit vak, maar omdat alle werk buitenshuis toch vanuit 'De Dorschkamp' wordt geleid, kunnen wij het beste onze gids voor vandaag volgen, die behalve amanuensis-conciërge-meubelmaker ook de fotograaf is van het proefstation, de heer Weg. Aan hem danken wij een groot deel van de reportagefoto's.

'De Dorschkamp' is een oud landhuis, met alle feilen en voordelen van dien. Feilen: de bouwer kan nu eenmaal geen rekening gehouden hebben met het onderbrengen van laboratoriumapparatuur, wat voor zware apparaten wel eens puzzels meebrengt. Voordelen: het huis staat op een prachtig punt midden in het groen van bossen en kwekerijen. Het uitzicht zou in een hotelfolder beslist riant heten en daarmee is dan nog te weinig gezegd.

De eerste kamer die wij binnengaan is het domein van de botanische en pathologische afdeling. Hier worden laboratorium-schimmelproeven uitgevoerd en schimmelproevenbuiten voorbereid, hier wordt onderzocht wat er gedaan kan worden tegen een optredende infectieziekte, en waarom de ene boomsoort daarvoor gevoeliger is dan de andere. Als U houdt van vreemde woorden kunt U hier terecht, want al die zwammen, schimmels en niet te vergeten de bomen zelf hebben uitvoerige en schoonklinkende namen. Er wordt geen roest geconstateerd op populier, maar *Melampsora* op *Populus tremula* of *Populus canescens* of *Populus alba* en gaat U zo maar door.

Op het bodemkundig laboratorium worden de grondmonsters onderzocht die de veld-

assistenten hebben meegebracht van de proefvelden her en der in Nederland verspreid. De monsters worden bijvoorbeeld onderzocht op stikstof- en fosforgehalte, op zuurgraad, op de voor planten en bomen zo belangrijke vraag, hoe de waterhuishouding door de structuur van de bodem wordt bepaald. Dat is dus allemaal speurwerk. Rechtstreeks werk voor de praktijk is op deze afdeling alleen het routine-onderzoek met het oog op de voorschriften voor praktijkbepalingen. De voorschriften voor het laboratoriumwerk voor de bosbouw kunnen namelijk absoluut niet zonder meer worden overgenomen van de land- en tuinbouw.

Niet alleen de bodemonderzoekingen kunnen veel uitwijzen, ook bladanalyses doen dat, en houtanalyses zullen in de toekomst op het programma komen.

Het voorbereiden van chemische proeven zoals bladanalyses lijkt me beslist geen straf. groen poeder. Dat bleek het gedroogde en In het laboratorium stonden rijen potjes met fijngemalen blad te zijn, waarmee bladanalyses worden uitgevoerd. Elke soort heeft zijn aparte geur. De dennegeur herinnert - hoe kan het anders - onmiddellijk aan badzout.

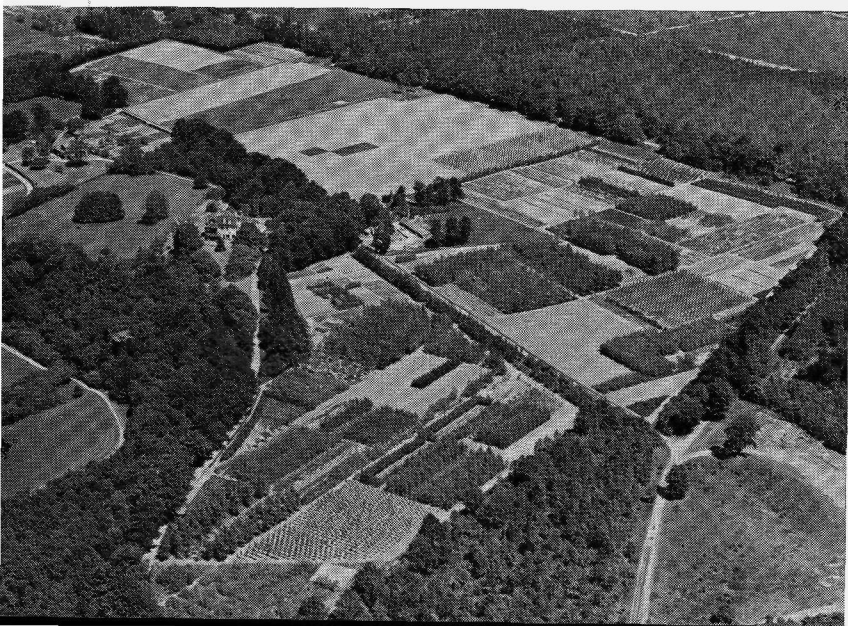
We moeten weg uit het laboratorium, want we zijn nog lang niet uitgepraat. We klimmen de trappen op naar de afdeling Houtteeltkundig onderzoek voor een les in de vakken houtteelt en Nederlandse taal. Om met het laatste te beginnen: hebt U wel eens van bosbomen gehoord? Dat is iets heel gewoons, daar in Wageningen, want zij verdelen de bomen in twee soorten: bosbomen en laanbomen. De ene boom is een typische bosboom, de eik bijvoorbeeld, de andere leent

zich bijzonder voor de aanplant in lanen. Echt moeilijk wordt het pas wanneer je gaat vragen: wat is nu een beuk? Want daar kun je twee kanten mee uit, het hangt er maar van af, waar je die beuk tegenkomt.

Een ander voorbeeld: de Wageningers plegen in deze toch zo schone omgeving nooit door een bos te lopen. Hoogstens komt U ze tegen in of bij een opstand, want zo behoort je in dit vak een boomaanplant te betitelen.

Over de houtteelt zelf kwam ik eindelijk te weten, waarom bomen nooit direct op een behoorlijke afstand van elkaar worden gezet. Het leek me wat oneconomisch zo'n bos, pardon, opstand telkens te moeten dunnen, maar dat was helemaal mis, want een bos moet altijd gesloten blijven van boven en dun hout levert óók op.

Wat er op deze afdeling nu zo ongeveer gedaan wordt? Er worden in allerlei bossen proefvelden uitgezet en regelmatig worden door de meetploegen hoogte en dikte van de bomen in deze proefvelden gemeten. Over de structuur en de chemische gesteldheid van de grond, over de reactie op bemesting, over de plantverbandafstand enz is dan al van alles genoteerd en in kaart gebracht door de veldassistenten en zo kan de groei van verschillende boomsoorten op verschillende grondsoorten worden nagegaan. Uiteindelijk kan men dan beoordelen welke boomsoort op een bepaalde grondsoort het beste past en kunnen er opbrengsttabellen worden samengesteld die van direct nut zijn voor de praktijkmensen: de houtvesters, rentmeesters en bosbouwkundige ambtenaren. Vanzelfsprekend vergt dit werk jaren en jaren. Alleen een populier groeit zo snel dat je in een redelijk afzienbare

tijd het vellen en de opbrengst kunt voorzien. De populier werd opnieuw genoemd op de afdeling Selectie en veredeling. Juist vanwege de snelle groei is de populier daar favoriet. Onderzoekingen met populiersoorten vergen zoals gezegd **betrekkelijk** weinig tijd, bovendien behoort de populier voor ons land tot de belangrijkste houtleveranciers. Daarnaast komen verschillende naaldhoutsoorten aan bod.

Terwijl vroeger zonder veel omslag zaad voor nieuwe bomen werd uitgezaaid, wordt er tegenwoordig meer gelet op de kwaliteit van de bomen die men voor de voortplanting gebruikt. Men zoekt allereerst een goede boom uit, maakt met zaad van die boom zaaisels en zoekt daar weer de allerbeste uit. Die worden dan gekruist en vermeerderd. Het kruisingswerk is uiterst gecompliceerd werd me verteld. Meer durf ik er dan ook niet van te zeggen.

De populieretakken die voor kruising werden gebruikt, waren wel echt de troetelkinderen, ze hadden een plaats òf op een apart plekje in de kas òf in de serre van de directeurskamer - dat zegt toch wel veel. Trouwens, als U verder mee kon lopen over de kwekerij, zoudt U dat nog nader geïllustreerd zien aan de vele proefperken met populieren, proefperken met onkruid, zonder onkruid, bemest, onbemest, gezond en opzettelijk geïnfecteerd. Het is een plezier daar rond te lopen, vooral met een gids die je zoveel laat zien en leert zien: de wonderlijk mooie bloem van de larix (heus, zulke bomen bloeien ook!), de mannelijke en vrouwelijke bloemen van verschillende soorten dennen en als laatste verrassing - héél even - het nest van een verschrikt opvliegende veldleeuwerik, met drie vaag gespikkelde eitjes.

Wat ik bij mijn bezoek niet heb kunnen zien, maar waarvan ik later heb gehoord is het iepenonderzoek, dat door twee medewerkers van het Bosbouwproefstation in Baarn aan het Phytopathologisch Laboratorium W. C. Scholten wordt uitgevoerd. Daar wordt gezocht naar nieuwe iepen, die goed groeien en resistent zijn tegen de iepenziekte.

De kennismaking met het proefstation is blijkens het gastenboek voor vele bezoekers een genoegen. Dat geldt beslist niet alleen voor de bezoekers uit Zweden, Ceylon en Joegoslavië.

W. E. VAN RIJ

HET WERK EN DE VROUW

Wanneer de man 's ochtends de deur achter zich sluit om naar zijn werk te gaan blijft zijn vrouw achter met een taak, die in vele gevallen niet lichter is dan de zijne. Maar al te vaak wordt dat over het hoofd gezien, in die mate zelfs, dat er voor mensen van de wetenschap alle aanleiding was om begaan te zijn met het lot van de huisvrouw. Meer dan eens is daarom haar positie onderwerp van hun studie geweest en meer dan eens is daarbij vastgesteld, dat de arbeid van de huisvrouw gerekend mag worden tot 'zwaar werk'. Zij loopt per dag in haar huis vele kilometers, zij bukt, zij sjouwt en zij staat maar. Daarenboven worden, zeker wanneer haar gezin nog jonge kinderen telt, haar geestkracht en haar oplettendheid voortdurend op de proef gesteld. Desondanks zal haar echtgenoot, wanneer hij na volbrachte dagtaak thuiskomt, een ordelijk en gezellig huis vinden, als alles tenminste gaat zoals het moet gaan.

De harmonie in het gezin - en in een sfeer van harmonie leven gelukkig de meeste huisgezinnen - geeft de man tijdens zijn werk rust en een bepaald gevoel van zekerheid: een 'rugdekking' om eens een militaire term te gebruiken. Hij weet, dat hij aan het einde van zijn werkdag wordt opgenomen in een kring die hem eigen en lief is. Vooral als er dagen of tijden zijn, waarin het hem in zijn maatschappelijk leven niet 'mee' zit, is het goed te weten dat hij thuis de vrede, de verkwikking, de opbeuring zal vinden, die hij zo hard nodig heeft. En dat bereikt een vrouw, die in de letterlijke zin van het woord een toegewijde echtgenote is.

Om die reden is het dan ook niet te verwonderen, dat men bij afscheid of jubileum de redenaars dikwijls woorden van erkentelijkheid hoort richten tot de echtgenote van de feesteling of de vertrekende. Immers 'haar onvermoeibare steun' is voor hem 'van zo onschatbare waarde' geweest. Die woorden van hulde zijn verdiend, want als de goede huishoudelijke organisatie er niet was geweest,

zou de man bij zijn zakelijke zorgen ook nog huiselijke hebben moeten dragen - tot schade van zijn arbeidsprestaties.

Men kan zich, naast al deze overwegingen, evenwel toch nog de vraag stellen of de taak van de vrouw ophoudt, als zij haar dagelijks werk naar beste weten en kunnen heeft verricht. Is het misschien niet mogelijk dat zij haar man nog méér steun biedt bij zijn werk? Het komt ons voor dat op deze vraag in zijn algemeenheid geen rechtstreeks antwoord te geven is. Veel zal afhangen van de persoonlijkheid en van het werk van de echtgenoot. Er zijn mannen - en zij zijn waarlijk de slechtste niet - die de rest van de wereld met alle zorgen achter zich laten op het ogenblik dat zij de drempel van hun huis overschrijden. Hun werk en hun verdere maatschappelijke leven achten zij geheel buiten de kring van hun gezin te liggen. Zij menen en voelen dat zij de problemen van hun werk alleen wel aankunnen en hebben geen behoefte aan het advies van anderen. Voor die opvatting is natuurlijk iets te zeggen; er pleiten echter ook argumenten tegen. Niemand kan twee levens leiden, ook een man niet en zijn werk en gezin zullen elkaar toch in een of ander opzicht beïnvloeden. Daarom is het zelfs min of meer het recht van de echtgenote om met het dagelijks werk van haar man mee te leven.

In de vele gevallen, waarin de vrouw dit kan en mag doen, blijkt, dat de echtgenoot daaruit dikwijls in hoge mate voordeel trekt. Hij beschikt over een 'raad van advies' die onafhankelijk is, die hem kent en die, juist omdat zij buiten de details van zijn werk staat, in staat is een fris oordeel te geven over personen en zaken en dat bovendien nog vanuit een vrouwelijk gezichtspunt. Het vaak intuïtieve vrouwelijke oordeel zal niet altijd in praktijk gebracht kunnen worden in de vorm waarin het wordt gegeven. Maar in zeer veel gevallen zal het de man er wel toe brengen het vraagstuk, dat zijn aandacht geboeid houdt, vanuit een geheel ander standpunt te benade-

ren. En die nieuwe wijze van benadering is op zichzelf al een belangrijke bijdrage tot een oplossing.

De vrouw moet natuurlijk de gelegenheid krijgen in dit dagelijkse, zakelijke leven van haar man door te dringen en, wat zeker zo belangrijk is, zij moet van die gelegenheid gebruik willen maken. Men kan zich voorstellen, dat zij, na haar eigen drukke werk van iedere dag slechts met moeite belangstelling kan opbrengen voor een geheel andere wereld, een wereld met mensen die zij alleen van horen noemen kent, een wereld met werkomstandigheden, waarin zij zich - in haar drukke, maar vrije huishouden - moeilijk kan verplaatsen, een wereld, tenslotte met verhoudingen die haar in de meeste gevallen volkomen vreemd zijn.

Als zij de bereidheid heeft ook in die wereld haar plaats in te nemen, dan zijn er heel veel middelen die haar daarbij kunnen helpen. Zij kan, om maar eens een paar voorbeelden te geven, het personeelsblad lezen en zij kan met haar echtgenoot personeelsavonden bezoeken en daar zijn collega's ontmoeten. Het meeste bereikt zij echter door naar haar man te luisteren als hij 's avonds zijn hart eens wil luchten. Zij moet belangstelling tonen in zijn verhalen, ook al zijn die misschien wel eens langdradig en vervelend. Zij moet begrip tonen voor zijn humeur, als op een kwade dag alles eens niet is gegaan, zoals hij had gehoopt. Dat zij belangstelling heeft voor zijn promotiekansen en de eventueel daarmee gepaard gaande salarisverhogingen, spreekt wel vanzelf. Zijn werk is voor haar man echter meer dan alleen maar een middel om geld te verdienen en zodoende zijn gezin te onderhouden: het is ook nog een zeer belangrijk deel van zijn leven. En zo goed als de huisvrouw recht heeft op de belangstelling van vader in het wel en wee van het gezin tijdens zijn afwezigheid, zo goed heeft de man recht op de belangstelling van moeder ten aanzien van de dingen waarmee hij zijn dag doorbrengt.

Wanneer deze wisselwerking in volle harmonie bestaat, kan hij te zijner tijd, als de dag van het jubileum is aangebroken, terecht zeggen: Zonder de steun van mijn vrouw, ook in mijn werk, zou ik nooit in staat geweest zijn mijn taak zo te vervullen als ik nu heb kunnen doen.

N.

Van de boekenplank

Photography Year Book 1958

N. Hall en B. Burton -

Photography Magazine - London

Een charmant meisjeskopje opent het prachtige fotofestijn, dat onder de titel 'Photography Year Book' ook nu weer is begonnen. Het is het jaarfeest van de fotografie. Elk jaar opnieuw beleeft Uw recensent kostelijke uren door daarin rond te dolen, steeds opnieuw zich verbazend welke mogelijkheden toch voor de camera zijn weggelegd. Een keuze is gedaan uit 20.000 foto's. 176 foto's in zwart-wit zijn in het boek afgedrukt. Fotografen, beroeps- zowel als amateur-, van de hele wereld hebben tot het werk bijgedragen. Veel aspecten van het leven zijn in het boek geraakt. De dis is zeer gevarieerd. Minder sterk weliswaar dan van 'The family of Men', maar technisch zeker meer perfect.

Een zevental eregasten heeft het boek. Van elk van hen is een korte levensbeschrijving opgenomen. Verder is de tekst beperkt tot enige summiere gegevens over de foto's afzonderlijk. Ook van enkele Hollanders treffen we werk aan: Austria, Jonker, Kando, Klein, Presser en Van der Keuken. De laatstgenoemde, waarschijnlijk de jongste van het hele gezelschap, is ons bekend door zijn knappe fotowerkje 'Wij zijn zeventien'. Enkele der anderen zijn al meer frequente gasten van het boek.

Bijzonder opvallend is een tweetal foto's van de opstand van Boedapest. Een hiervan toont een groepje Russen waarvan een kolonel zijn revolver trekt om op het hart van de lens te richten. Moed was er nodig om dit te knippen. Ester won hiermee een prijs in de 'Encyclopaedia Britannica Press Pictures of the Year'. Een groot deel van de in dit boek voorkomende foto's alsmede uit vorige jaargangen, was enige tijd geleden te zien op de fototentoonstelling in het paleis Noordeinde. Ook vele andere foto's zouden zich voor een bespreking lenen. Maar beter, neemt U het boek nu zelf ter hand. Het werk is subliem uitgevoerd. De prijs, 18 gulden, is zeker niet te hoog.

J. LEEUWERIK

BLOEDTRANSFUSIEDIENST

In Amsterdam, op de terreinen van het Binnengasthuis, is de Bloedtransfusiedienst van het Rode Kruis gehuisvest. Het begon met een bescheiden ruimte, maar steeds meer moest een beroep op de gastvrijheid van dit Gemeenteziekenhuis worden gedaan. Barakken werden bijgebouwd en nog is het ruimtegebrek nijpend.

Maar er is nog een ander nijpend tekort, nl. het tekort aan vrijwilligers die bereid zijn eenmaal per zes maanden een halve liter bloed af te staan. Over het werk van de Bloedtransfusiedienst willen wij daarom in ons blad graag iets meer vertellen.

Als de ziekenwagen zich met luide signalen een weg baant door de stad of als het leven van een patiënt op de operatietafel dreigt weg te ebben, zal in vele gevallen de hoop gevestigd zijn op een bloedtransfusie. In de regel denken wij hierbij het eerst aan de oudste vorm van een transfusie nl. direct van de bloedgever aan de patiënt. Daarnaast is er echter een belangrijke tussenschakel ontwikkeld, nl. de mogelijkheid om het bloed in te drogen tot bloedplasma. In de eerste plaats zit hierin het voordeel, dat men het onbeperkt kan bewaren en tevens vervalt de strenge bloedgroepindeling. In plasmavorm

kan het bloed over lange afstanden worden vervoerd, terwijl ziekenhuizen, schepen, vliegvelden etc. onmiddellijk naar hun voorraad kunnen grijpen indien het nodig mocht zijn. Uiteindelijk moet echter al het bloed komen van de 'donors', die per maand rond 10.000 flessen met hun bloed moeten vullen. In het laboratorium komen de flessen die door de plaatselijke Rode Kruisdiensten zijn gevuld bij elkaar. Binnen 24 uur nadat het bloed is afgenomen, moet het in de centrifuges worden gescheiden in bloedplasma en de resterende bloedlichaampjes. Het aldus verkregen plasma hoofdzakelijk bestaande uit water, ca. 8% eiwitten, 0,6% zouten en 0,2% dubbelkoolzure soda wordt bevroren (-40° Celsius) en daarna in een machine gedroogd. Tijdens dit proces worden steriliteitsproeven genomen om aldus een volkomen betrouwbaar plasma te verkrijgen. De gehele apparatuur voor bereiding, bewaring en toediening moet aan zeer hoge eisen voldoen. De bloedtransfusiedienst bezoekt regelmatig de ziekenhuizen om het materiaal in orde te brengen en de lege flessen op te halen. In het laboratorium worden de flessen waarin het plasma wordt verzonden en bewaard zeer zorgvuldig gereinigd, van nieuwe sluitingen voorzien en tenslotte nog eens gesteriliseerd. Voor

Hier ziet U enkele dames van de afdeling waar de toedieningssytemen worden verpakt.

IN NEDERLAND

het toedienen van het plasma, moet het uiteraard eerst worden opgelost. Hiervoor gebruikt men gedestilleerd water, dat o.a. vrij moet zijn van koortsverwekkende bestanddelen. Na verdunning is het plasma voor onmiddellijk gebruik gereed. Door middel van druppelaars kan het dan in de bloedcirculatie van de patiënt worden gebracht, waardoor vermoedelijk weer een mensenleven kan worden gered.

Naast de plasmabereiding, houdt men zich sedert enige tijd ook bezig met het afscheiden van speciale eiwitten uit het plasma, dat weer voor bijzondere doeleinden wordt gebruikt. De bereiding hiervan vereist o.a. een constante temperatuur van -10° in de werkruimte. Hiervoor is een vrieskamer ingericht, waar het in de zomer aangenaam is om binnen te gaan. Door de steeds toenemende vraag naar plasma en de speciale eiwitten, stijgt de vraag naar donors evenredig zodat het Rode Kruis voortdurend uitziet naar nieuwe mogelijkheden om bloedgevers te vinden. Weliswaar beschikt het Rode Kruis over een groot aantal trouwe vaste donors, die zo mogelijk tweemaal per jaar een halve liter afstaan, maar dat is niet genoeg!

In 1941 werden rond 5.200 transfusies toegediend, maar in 1954 was dit aantal al tot

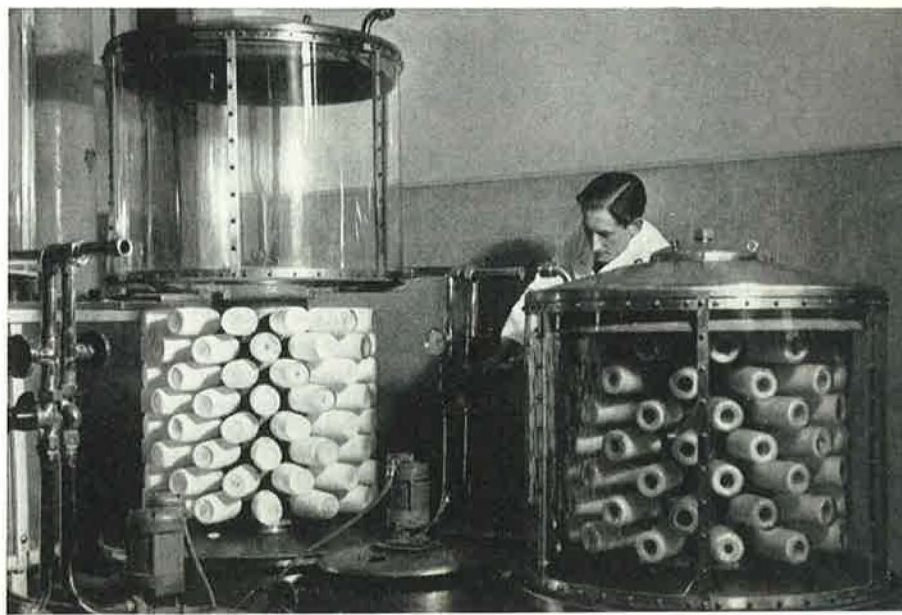

Centrifugeven van de verschillende eiwitfracties ter verkrijging van menselijk fibrineschuim, tromboplastine, gammaglobuline, tegen of ter voorkoming van verschillende ziekten.

boven de 100.000 gestegen. Wil het Rode Kruis zijn zegenrijk en onmisbaar werk voortzetten, dan moeten zich nog vele tienduizenden als donor aanmelden. Het is dan ook mede daarom, dat wij even het Rode Kruis en zijn werk hebben belicht.

G. F. A. DRIESSEN

Het drogen van plasma in de zgn. manyfolds.

Vakantie!

Wanneer de natuurliefhebber naar buiten trekt om daar de grote rijkdom van plant- en diervormen te bekijken of te bestuderen, komt hij er spoedig toe om een aantal mee te nemen. Hij zal trachten om wilde plantjes te kweken in potten of om visjes uit de sloot over te brengen naar een aquarium. Soms heeft hij geluk, dikwijls echter gaat dit kweken minder goed. We zeggen dan: de plant of het dier bevindt zich niet meer in het normale of natuurlijke milieu, maar in het experimentele milieu. Dit experimentele milieu, dat vooral te vinden is in de laboratoria, is meestal erg ongezond voor de proefplanten of dieren.

Wat heeft deze inleiding te maken met de titel vakantie?

Dit praatje over het milieu heeft er heel veel mee te maken. Een groot gedeelte van ons volk leeft in een volkomen experimenteel milieu. Wanneer we, als voorbeeld, de bewoners van de 'Randstad-Holland' nemen, dan kunnen we zeker zeggen, dat deze proefdieren zeer ver verwijderd zijn van het natuurlijke milieu. Randstad Holland: stenenzee, stank, lawaai, jachtig leven. Wanneer je jaar in, jaar uit, zonder onderbreking, in dit milieu moet leven, dan is het op de duur onmogelijk om in goede conditie te blijven en dit geldt, met de nodige wijzigingen, voor alle steden, dus voor het overgrote deel van ons volk.

Daarom is er maar één uitweg: een paar weken in het jaar moet men er volkomen uit, moet men zoveel mogelijk terug naar het natuurlijke milieu. Dat is de betekenis van de vakantie.

Dit 'volkomen eruit' zijn blijkt in de praktijk dikwijls erg moeilijk. Hoe dikwijls komt het niet voor, dat men temidden van bos en hei opgeschrikt wordt door het lawaai van een bromfiets met open knalpot of door het gegengel van een draagbaar radiotoestel. Vooral het laatste komt tegenwoordig bij vakantie-gangers veel voor. Daarom als goede raad: laat radiotoestellen en andere lawaai-veroorzakende voorwerpen thuis! Gebruik de wei-

nige dagen die U per jaar vrij heeft om één te worden met de natuur en zo werkelijk uit te rusten. Geniet van de wilde planten en merk op, dat heus niet alleen de dure bloemen bij de bloemist mooi zijn. Laat de lichte muze in het experimentele, stedelijke milieu achter en luister naar de vogels. Tracht niet een record aantal kilometers af te leggen in die paar vakantie- weken, maar wordt één met de rust van bos of hei. U zult zien, hoe prettig dan de vakantie wordt en hoe U de rest van het jaar op deze vakantie kunt teren.

Voelt U reeds dat U te ver afstaat van dit milieu, zodat U 'de weg terug' niet meer kunt vinden? Er zijn vele gidsen die U wegwijzen maken in de natuur. Boeken als 'Van dier, plant, water en land' van Kees Hana en de nog steeds onovertroffen boekjes van Heimans en Thyse: 'Hei en dennen', 'In sloot en plas' enz., vertellen op onderhoudende manier over het buitenleven.

Wilt U de namen van de planten die U onderweg ziet weten, dan is het aan te raden om een goede flora (b.v. de flora van Thyse of van Heukels en Wachter) mee te nemen. Voor het herkennen van vogels is het boekje 'Zien is kennen' van Buisbergen en Mooy uitstekend. Zo zijn er tientallen boeken die U behulpzaam kunnen zijn bij het genieten van een vakantie in de vrije natuur.

Maar hoe dan ook, met of zonder gids, ruk U los uit het proefdierenbestaan in de stad en geniet van de vakantie met volle teugen.

Stem uit Holland

In een Amerikaans personeelsblad troffen wij de volgende uitspraak aan:

If you know you can 't get it
Don 't regret it, forget it.
But what you believe you may achieve,
Go at it!

Prof. Ir. D. Dresden, Delft, Holland

FOTOVARIA

Ditmaal zal ik trachten de belichting, die blijkens verschillende opmerkingen voor velen een probleem vormt, nader te 'belichten'. Vanzelfsprekend zal niet elk facet kunnen worden besproken en we zullen ons daarom beperken tot de belichting bij buitenopnamen.

Waarom heeft de amateur toch zo vaak moeite met de belichting? Er bestaan immers zeer goede belichtingsmeters die ons bij bepaald diafragma en bepaalde filmsnelheid feilloos de juiste belichtingsstijd aangeven. Toch blijkt de belichting steeds het moeilijkste deel van de opnametechniek te zijn. Vaak zijn de opnamen of onder- of overbelicht. De oorzaak hiervan moet worden gezocht in de omstandigheid dat de amateur zich te weinig bekommert om het contrast in zijn onderwerpen en volkomen afgaat op de zogenaamde belichtingsspeelruimte van de gebruikte films, dat wil zeggen de marge die de film in zijn belichtingssnelheid wordt aangemeten. Een film van $17/10^\circ$ Din zou ook als $15/10^\circ$ Din of $19/10^\circ$ Din kunnen worden gebruikt. En hier komt nu juist het grote misverstand naar voren. Er bestaat namelijk in feite geen film met een belichtingsspeelruimte. Wel heeft de film de mogelijkheid de verschillen tussen licht en donker in bepaalde mate te overbruggen; met andere woorden, de lichten in het onderwerp kunnen een aantal malen (aangenomen wordt 1000 x) lichter zijn dan de schaduwpartijen, terwijl dan toch door de

film de juiste lichtindruk wordt geregistreerd. In een aantal gevallen zal echter het contrast in het onderwerp te groot zijn voor de in de film aanwezige overbruggingsmogelijkheid. Met name komt dit voor bij opnamen met felle zon. Belichten we dan namelijk op de schaduwpartijen, dan zullen de lichte partijen overbelicht zijn, belichten we op de lichte partijen, dan zijn de schaduwen onderbelicht. De enige mogelijkheid is een gemiddelde, waarbij dan toch nog met onderbelichte schaduwpartijen rekening moet worden gehouden.

Vermijden we echter het maken van opnamen indien sterke contrasten aanwezig zijn, dan vermijden we eveneens de nu omschreven belichtingsmoeilijkheden. Mocht het geval zich voordoen dat U niet anders kunt, belicht U dan iets aan de ruime kant.

Als regel onthouden we dus: grote contrasten in het onderwerp maken weinig belichtingsspeelruimte mogelijk en dwingen ons tot zeer zorgvuldige belichting, liefst overbelichting; minder contrastrijke onderwerpen waarborgen voldoende belichtingsspeelruimte, belichtingsfouten vallen hierbij niet op. Voorts denken we eraan dat bij verstrooid licht (zonder directe zonnestraling) minder belichtingsfouten gevreesd behoeven te worden dan bij direct vol zonlicht.

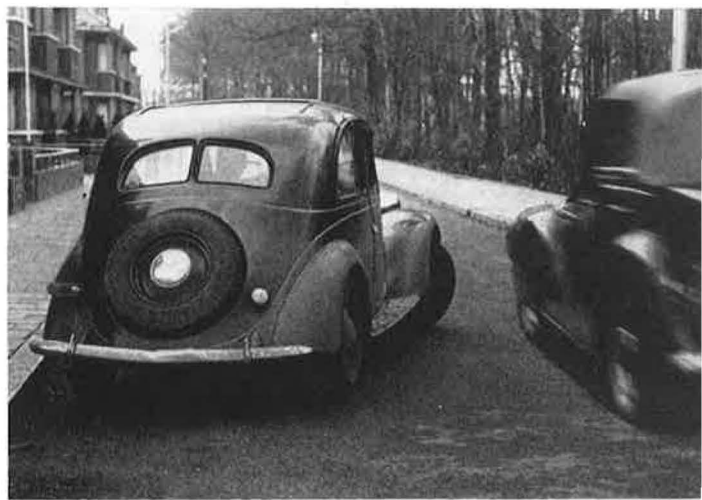
Om volkomen zeker te zijn van een juiste belichting, is echter veel ervaring noodzakelijk. Goed doordachte instelling van de camera, juist gebruik van de belichtingsmeter, studie van de lichtverhoudingen en contrasten en niet in de laatste plaats Uw ervaringen noteren voor later.

W. A. PALING

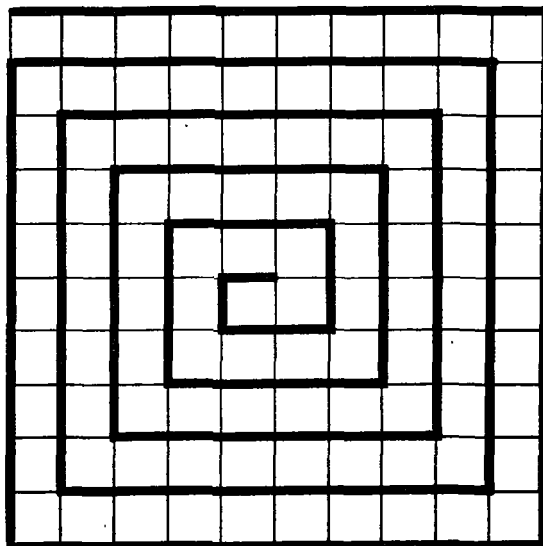
Dit zou U niet durven . . .

waarom dit dan wel?

PUZZELHOEKJE

Het is gebleken dat we onder de lezers zeer vele 'echte' puzzelaars hebben, getuige het feit dat vrijwel iedere inzender niet tevreden was met 4 oplossingen van de laatste optelsom, maar tot het bittere eind verder gegaan is. Er waren inderdaad 6 oplossingen mogelijk, die paarsgewijs gelijke uitkomsten gaven. De oorzaak is dat er geen enkele puzzel meer in voorraad was zodat op het laatste nipper-tje iets in elkaar gezet moest worden. Haastige spoed is zelden goed, zoals ook hier weer blijkt, want 2 mogelijkheden werden gewoon over het hoofd gezien. Uit de 52 inzenders moest de winnaar door het lot worden aangewezen en dat bleek te zijn mejuffrouw L. van Eck, Vreeswijkstraat 166 te Den Haag. De laddertop werd bereikt door Prof. Ir. D. Dresden, met 1377 punten. Sedert het verschijnen van het eerste nummer van ons blad, nu twee jaar geleden, heeft Prof. Dresden alle puzzels op één na opgelost. Dat is wel niet zó bijzonder, maar we moeten U er bij vertellen, dat de oplossingen altijd de volgende dag met de eerste postbestelling op de redactietafel lagen! En dát is te meer bijzonder als U weet, dat deze TNO-man zo druk bezet is, dat hij zelfs voor de weekends als regel een dag-indeling maakt en iedere dag om tien over acht 's morgens zijn werkkamer binnenstapt.

Onderstaand geven wij U weer eens een uitgebreide ladderstand:

1. W. H. Landsaat	1120 punten
2. R. C. Koopman	1115 punten
3. J. H. Surtel	1005 punten
4. D. J. v. d. Heeden	981 punten
5. J. v. d. Horst	914 punten
6. W. Okx	891 punten
7. Prof. Dr. C. A. Lobry de Bruyn	800 punten
8. C. Lieve	775 punten
9. Njo Hong Han	684 punten
10. A. F. Schartman	600 punten
11. G. Schoon	599 punten
12. Dr. Ir. J. van Loon	590 punten
13. Mevr. Schreuder	575 punten
14. L. van Eck	565 punten
15. H. J. van Weperen	479 punten
16. Ir. IJ. Boxma	475 punten

17. J. Groenendijk	475 punten
18. H. v. d. Vaart	425 punten
19. J. ten Haven	424 punten
20. J. C. Holierhoek	400 punten

Puzzel nr. 24

Ditmaal weer eens een heel andere puzzel, die erg makkelijk is.

In bovenstaande figuur begint U bij het pijltje de naam van een maandblad in te vullen. In ieder vakje komt een letter. Aan U om uit te zoeken, hoeveel vakjes, c.q. hoeveel letters U hiervoor nodig heeft voor de naam van dit maandblad. Het volgende woord overlapt het eerste gedeeltelijk. Het derde overlapt het tweede weer enz. Zo gaat U volgens de spiraal naar het midden. Het vakje dat de spits van de spiraal vormt, bevat dan de laatste letter van het laatste woord. De in te vullen woorden voldoen aan onderstaande omschrijvingen en volgorde:

maandblad - betrekking hebbende op de krijgskunde - badplaats - bijzonder gesteld op - ervaren leidsman - versiersel - insectenkunde - nachtverblijf - Mongool - Japans bovengewaad - alleenverkoop - bus voor olie - kaarsdrager - weifelend - lichaamsdeel - schelm - hechtapparaat - Mongool - renbode - voorzitter van TNO - eindstation.

Alleen volledig goede oplossingen komen in aanmerking voor 50 punten op de ladder en voor verloting van f 10,-.

A. A. STEINER